

УДК 657.1.011.56

А. Г. Коваленко,
к. е. н., доцент кафедри обліку та аудиту,
Кременчуцький інститут Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля, м. Кременчук

СУЧАСНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

А. Г. Kovalenko,
Kremenchuk Institute of
Dnepropetrovsk University named Alfred Nobel, Kremenchuk

MODERN ASPECTS OF ATTRACTIVE INVESTMENT ANALYSES OF ENTERPRISE

В статті визначаються сутність, завдання і основні етапи аналізу інвестиційної привабливості, його взаємозв'язок з фінансовою стійкістю і фінансовим станом підприємства. Крім того, характеризуються основні категорії користувачів результатів проведеного аналізу та їх економічні інтереси.

The given article is regarded to the main aims, points and tasks of analysis to the investment attraction. It is shown the interconnection with financial statement of enterprise. The author of article gives the characteristics to the category users of result analyses and point out the main distinctions between internal and external types of attractive investment analyses.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, аналіз, фінансовий стан.

Keywords: investment attraction, analyze, financial condition.

Постановка проблеми. В сучасній економічній літературі не існує єдиного підходу до визначення терміну „інвестиційна привабливість” та її взаємозв'язку з фінансовим станом і фінансовою стійкістю підприємства. Наприклад, за визначенням М. Крейніної, інвестиційна привабливість залежить від усіх показників, які характеризують фінансовий стан [1]. Але, якщо звзвити проблему, то інвесторів будуть цікавити показники, які впливають на доходність капіталу підприємства, курс акцій та рівень дивідендів.

В цілому ми поділяємо думку автора про існуючий взаємозв'язок між фінансовим станом підприємства та його інвестиційною привабливістю. Але необхідно відзначити, що *інвестиційна привабливість* – це самостійна економічна категорія, що характеризується не тільки стійкістю фінансового стану підприємства, доходністю капіталу, курсом акцій та рівнем виплачуваних дивідендів. Поряд з цим інвестиційна привабливість формується завдяки конкурентноздатності продукції, клієнтоорієнтованості підприємства. Важливе значення для зросту інвестиційної привабливості має рівень інноваційної діяльності в межах стратегічного розвитку підприємства. Відмітимо, що завдання реалізації інновацій є головними в усій системі чинників, які визначають інвестиційну привабливість підприємства.

За підсумками складання бізнес-плану реалізації інновацій уточнюються очікувані розміри прибутку, доходу підприємства, а також необхідність в інвестуванні. Складовими інноваційного плану є науково-технічні, технологічні і організаційно-управлінські нововведення, які створюють основу бізнес-плану і впровадження яких забезпечить підвищення ефективності господарської діяльності підприємства, якості продукції та її конкурентноздатності. Завдяки цій діяльності зростає інвестиційна привабливість підприємства.

Крім того, реалізація інвестиційних і інноваційних проектів дозволяє підвищити техніко-економічний рівень виробництва та фінансову стійкість підприємства, внаслідок чого мінімізуються ризики інвесторів.

Для оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємства необхідно з'ясувати:

- досягнутий рівень ефективності використання майна підприємства і рентабельності продукції, а також відповідність цього рівня їх нормативним значенням;
- сукупність фінансової стійкості підприємства і її відповідність нормативним значенням;
- платоспроможність підприємства і ліквідність його балансу і відповідність цих показників нормативним значенням;
- якість продукції, її конкурентноздатність, техніко-економічний рівень виробництва.

Мета статті. Необхідно відзначити, що інвестиційна привабливість гарантується надійністю фінансового стану і тісно пов'язана з ним. Для обґрунтування даного висновку *розглянемо характеристику фінансового стану в економічній літературі і встановимо взаємозв'язок між інвестиційною привабливістю підприємства і його фінансовим станом.*

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Наприклад, М. Баканов і О. Шермет вважають, що фінансовий стан характеризують розміщення та використання коштів підприємства. Це зумовлено ступенем використання фінансового плану і мірою поповнення власних коштів за рахунок прибутку та інших джерел, а також швидкістю обігу виробничих фондів і, особливо, оборотних коштів. На думку цих авторів, фінансовий стан характеризується платоспроможністю підприємств, здатністю своєчасно задовольнити платіжні вимоги постачальників техніки і матеріалів згідно з господарськими угодами, повертати позики, виплачувати заробітну плату працівникам, здійснювати платежі в бюджет [2, с.286].

Разом з цим, автори підкреслюють, що фінансовий стан є найважливішою характеристикою ділової активності і надійності підприємства і визначає його конкурентноздатність і потенціал в діловому співробітництві, виступає гарантом ефективної реалізації економічних інтересів усіх учасників господарської діяльності.

Виходячи з вище викладеного визначення можна зробити висновок, що фінансовий стан підприємства включає: ефективність використання майна і рентабельність продукції, ступінь його фінансової стійкості та рівень ліквідності і платоспроможності підприємства.

Дещо іншу позицію щодо розкриття сутності фінансового стану підприємства, його фінансової стійкості та взаємозв'язку між ними займає Г.В. Савицька, яка, по суті, чітко не розмежовує ці два поняття. Даний висновок підтверджується наступним визначенням фінансової стійкості: „Финансовая устойчивость - способность субъекта хозяйствования функционировать и развиваться, сохранять равновесие своих активов и пассивов в изменяющейся внутренней и внешней среде, гарантирующее его постоянную платежеспособность и инвестиционную привлекательность в границах допустимого уровня риска... Следовательно, устойчивое финансовое состояние не является случайной, а итогом грамотного, умелого управления всем комплексом факторов, определяющих результаты хозяйственной деятельности предприятия.”[3, с. 607]. При такому підході до поняття „фінансова стійкість” додається навіть більшого змісту, чим до визначення фінансового стану підприємства.

Більш послідовну позицію з цього питання займає В. Ковальов. Автор вважає, що фінансовий стан характеризується майновим і фінансовим станом

підприємства, результатами його господарської діяльності, а також можливостями подальшого розвитку. В. Ковальов розглядає оцінку фінансової стійкості підприємства як складову оцінки фінансового стану підприємства [5].

Отже, можна зробити висновок, що вказані автори вважають фінансовий стан більш широким поняттям, чим фінансова стійкість. Проте, деякі вчені займають іншу позицію.

Наприклад, М. Абрютіна і О. Грачов вважають, що „финансовая устойчивость предприятия есть не что иное, как надежно гарантированная платежеспособность, независимость от случайностей рыночной конъюнктуры и поведения партнеров” [6, с. 20]. В. Бочаров розглядає аналіз фінансового стану і аналіз фінансової стійкості як два незалежних і самостійних напрями дослідження фінансової діяльності підприємства: аналіз фінансового стану проводити як експрес-аналіз на основі читання, вивчення структури і динаміки статей бухгалтерської звітності; оцінка фінансової стійкості включає аналіз платоспроможності, ліквідності і забезпеченості підприємства власними оборотними коштами.

Основний матеріал і результати. Узагальнюючи вищевикладене, пропонуємо визначити фінансову стійкість і фінансовий стан підприємства таким чином:

- фінансова стійкість характеризується фінансовою незалежністю підприємства, ступенем забезпеченості власним капіталом і кредитами банку його необоротних активів, виробничих запасів і затрат, грошових коштів і дебіторської заборгованості.

- фінансовий стан – економічна категорія, що відображає структуру власного і позикового капіталу та структуру його розміщення між різними видами майна, а також ефективність їх використання, платоспроможність, фінансову стійкість та інвестиційну привабливість підприємства і його здатність до саморозвитку.

Оцінка фінансового стану дозволяє інвесторам визначити фінансові можливості розвитку підприємства на майбутнє.

Таким чином, аналіз інвестиційної привабливості підприємства передбачає процес дослідження економічної інформації з метою:

- об'єктивної оцінки досягнутого рівня інвестиційної привабливості і стійкості фінансового стану підприємства, оцінки зміни цих рівнів порівняно з попереднім періодом, нормативними значеннями;

- прийняття інвесторами обґрунтованих управлінських рішень щодо фінансування інвестиційних проектів відповідно до критеріїв інвестиційної привабливості підприємства;

- покращення фінансового стану підприємства, підвищення його фінансової стійкості та інвестиційної привабливості.

Відповідно до вказаної мети *основними завданнями* аналізу інвестиційної привабливості є:

- оцінка майнового стану, структури його розподілу та ефективності використання;

- оцінка власного та позикового капіталу для поточної господарської діяльності, раціональності його використання, а також вибір стратегії для подальшого розвитку підприємства;

- оцінка платоспроможності підприємства та ліквідності майна.

До основних завдань необхідно також віднести і аналіз впливу основних техніко-економічних чинників на інвестиційну привабливість підприємства, який включає:

- аналіз змін в структурі вартості майна і коштів, інвестованих в підприємство;

- аналіз ефективності використання майна і рентабельність виробництва;

- аналіз якості і конкурентоздатності продукції;

- визначення впливу чинників ризику і невизначеності (інфляція, податкова політика держави) на інвестиційну привабливість підприємства;

- виявлення внутрішніх резервів і розробка управлінських рішень, спрямованих на підвищення фінансової стійкості підприємства та його інвестиційної привабливості;

- економічну обґрунтованість бізнес-плану в частині, спрямованої на покращення інвестиційної привабливості, визначення перспектив подальшого зміцнення фінансового стану, які включатимуть побудову прогностичних балансів, розрахунок потреби в інвестиціях та збільшенні оборотних коштів і основних фондів.

Таким чином, економічний аналіз можна використовувати не тільки для оцінки досягнутого рівня інвестиційної привабливості, а також для оцінки змін цього рівня під впливом техніко-економічних чинників. Крім того, економічний аналіз є важливим засобом визначення внутрішньогосподарських резервів покращення інвестиційної привабливості підприємства.

Сутність економічного аналізу постійно змінюється і удосконалюється під впливом ринкової економіки. Ми погоджуємося з думкою вченого-економіста О.В. Єфімової, яка вважає, що: „контрольная функция экономического анализа отступает на второй план и основной упор делается на переход к обоснованию управленческих и инвестиционных решений, направленный возможного вложения капитала и оценки их целесообразности. Расширяется инструментарий современного финансового анализа за счет новых способов и приемов, позволяющих учитывать такие факторы, как временная ценность денежных средств, неопределенность и риск, влияние инфляции...” [7, с.3].

Аналіз інвестиційної привабливості, на наш погляд, доцільно проводити в такій послідовності:

- дослідження фінансового стану підприємства за даними його фінансової звітності;

- виявлення впливу основних чинників на інвестиційну привабливість і фінансовий стан підприємства, а також пошук резервів посилення його фінансової стійкості;

- обґрунтування доцільності розробки і реалізації управлінських рішень, спрямованих на забезпечення інвестиційної привабливості підприємства.

Необхідно відзначити, що аналіз інвестиційної привабливості залежить від основних категорій його користувачів та їх економічних інтересів. Такими користувачами можуть бути:

- *кредитори*, які зацікавлені в інформації, що дасть можливість визначити ризик неповернення позик, належних відсотків тощо. Методика аналізу інвестиційної привабливості, що використовується кредиторами, а також критерії оцінки фінансового стану залежать від терміну, забезпечення і мети позики. У випадку надання короткострокової позики кредитора переважно цікавить інформація про поточний фінансовий стан, ліквідність поточних активів боржника та рівень їх оборотності. При наданні довгострокових позик аналіз включатиме прогноз грошових потоків, оцінку довгострокової доходності як джерела гарантій для сплати відсотків і суми боргу.

- *інвестори*, які представляють інтереси капіталу. Цих користувачів цікавить, насамперед, ступінь вигідності вкладень в підприємство, а також потенційний ризик втрати інвестицій. Економічні інтереси інвесторів знаходяться в межах оцінки ризику і доходності інвестиційних проектів, здатності підприємства генерувати прибуток і сплачувати дивіденди. Інвестиційна привабливість досить важлива для розширення кола інвесторів. При цьому інвестори, які вже співпрацюють з підприємством, при підвищенні його фінансової стійкості можуть інвестувати додаткові кошти. Таким чином, фінансова стійкість підприємства забезпечує можливість додаткового залучення інвестицій, що сприятиме розвитку підприємства.

- *покупці і замовники*, яким необхідна така інформація, що підтвердить надійність існуючих ділових зв'язків з підприємством і визначить перспективи їх подальшого розвитку. Цих користувачів, в першу чергу, буде цікавити ступінь стабільності і безперервності господарської діяльності підприємства, особливо у випадку довгострокових угод.

- *постачальники і підрядники*, які бажають отримати інформацію про можливості підприємства розрахуватись за зобов'язаннями у встановлені терміни. Несвоєчасність розрахунків призведе до послаблення фінансового стану постачальника, який буде примушений залучити додаткові позикові кошти і понесе додаткові витрати.

- *акціонери і власники*, яких цікавить прибутковість підприємства та його стабільність в майбутньому, бо ці дані пов'язані з наявністю і розміром дивідендів, а також ступенем ризику при купівлі акцій.

- *менеджери і керівники* підприємства, яким необхідна інформація про ефективність використання майна, власного капіталу, рентабельність продукції, тощо. Джерелами інформації в даному випадку є внутрішня і зовнішня фінансова звітність. Аналіз даної інформації дозволить розробити управлінські рішення щодо подальшого підвищення ефективності роботи підприємства. Ця категорія користувачів має найбільший доступ до інформаційної бази про господарську діяльність підприємства. При проведенні аналізу адміністрація підприємства визначає і вирішує завдання, що стосуються розробки стратегії і тактики підприємства, раціональної організації фінансової діяльності підприємства і підвищення ефективності управління ресурсами.

- *аудитори*, які при проведенні аналізу інвестиційної привабливості переслідують наступні цілі: отримання загального уявлення про підприємство для визначення найбільш оптимального типу додаткових аналітичних інструментів, а також дослідження різноманітних перекручень структурних взаємозв'язків з метою виявлення вихідних помилок.

Належність користувачів до тієї чи іншої групи користувачів визначає рівень доступності до джерел фінансової інформації про підприємство, що, безумовно, впливає на якість проведеного аналізу. В зв'язку з цим, аналіз інвестиційної привабливості можна поділити на *внутрішній і зовнішній*.

В економічній практиці внутрішній і зовнішній аналіз здійснюється паралельно, але розглянемо деякі відмінності (табл.1). Внутрішній аналіз проводиться

фінансово-економічними службами підприємства, аудиторами і консультантами, його результати використовують для планування, контролю і прогнозування фінансового стану підприємства. Його метою є встановлення запланованого надходження грошових коштів, раціональне витрачання коштів на виробничі потреби, розміщення власних і позикових коштів таким чином, щоб забезпечити нормальне функціонування підприємства, прискорити оборотність коштів, максимізувати прибуток, запобігти банкрутству.

Зовнішній аналіз, метою якого є визначення можливостей вигідного вкладення коштів, виключення втрат і максимізації прибутку, здійснюється інвесторами, постачальниками матеріально-технічних і фінансових ресурсів на основі офіційної фінансової звітності, яка з введенням у 2013 році нового Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» адаптується до Міжнародних стандартів фінансової звітності [8].

Таблиця 1. Відмінності між внутрішнім і зовнішнім аналізом інвестиційної привабливості підприємства

Ознака	Зовнішній аналіз	Внутрішній аналіз
1. Призначення	Загальна оцінка майнового і фінансового стану	Пошук резервів збільшення прибутку та ефективності діяльності
2. Виконавці і користувачі	Власники, учасники ринку цінних паперів, кредитори, інвестори, інші	Управлінський персонал підприємства
3. Інформаційна база	Фінансова звітність	Регламентовані і нерегламентовані джерела інформації
4. Ступінь відкритості інформації	Загальнодоступна аналітична інформація	Деталізована інформація конфіденційного характеру
5. Часовий аспект аналізу	Ретроспективний і перспективний	Оперативний

Таким чином, основна відмінність між зовнішнім і внутрішнім аналізом інвестиційної привабливості полягає у різноманітності цілей задач, які вирішують різні суб'єкти аналізу.

Висновки. *Інвестиційна привабливість* – це економічна категорія, яка характеризується ефективністю використання майна підприємства, стійкістю фінансового стану, його здатністю до саморозвитку на основі зросту доходності капіталу, техніко-економічного рівня виробництва, якості і конкурентноздатності продукції.

Процес проведення аналізу інвестиційної привабливості залежить від поставленої мети. Він може використовуватись для попередньої перевірки при виборі напрямку інвестування, розгляду варіантів злиття підприємств, для оцінки діяльності керівництва, прогнозування фінансових результатів тощо.

Різна інтерпретація засобів і прийомів аналізу інвестиційної привабливості забезпечує різних суб'єктів аналізу необхідною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень, які відповідатимуть поставленій меті.

Список використаних джерел.

1. Крейнина М. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности АО в промышленности и торговле / М. Крейнина. – М. : Дело и Сервис, 1994. – 256 с.
2. Баканов М. Теория экономического анализа / М. Баканов, А. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 288 с.
3. Савицкая Г. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г. Савицкая – Минск. : ООО «Новое знание», 2000. – 688 с.
4. Мних Є. Економічний аналіз / С. Мних. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
5. Ковалев В. Финансовый анализ / В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 432 с.
6. Абрютинна М. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия / М. Абрютинна, А. Грачев. – М. : Дело и Сервис, 2000. – 256 с.
7. Ефимова О. Финансовый анализ / О. Ефимова. – М. : Бухгалтерский учет, 1999. – 248 с.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року № 73 // Бухгалтерія. – 2013. - № 12. – С.11-15.

References.

1. Kreinina M. Analiz finansovogo sostoyaniya i investicionnoi privlekatel'nosti AO v promyshlennosti i trgovle / M. Kreinina. – М. : Delo i Servis, 1994. – 256 s.
2. Bakanov M. Teoriya ekonomicheskogo analiza / M. Bakanov, A. SHeremet. – М. : Finansy i statistika, 1997. – 288 s.
3. Savickaya G. Analiz khozyaistvennoi deyatel'nosti predpriyatiya / G. Savickaya – Minsk. : ООО «Novoe znanie», 2000. – 688 s.
4. Mnix E. Ekonomichnii analiz / E. Mnix. – К. : Centr navchal'noi literaturi, 2003. – 412 s.
5. Kovalev V. Finansovyy analiz / V. Kovalev. – М. : Finansy i statistika, 2003. – 432 s.
6. Abryutina M. Analiz finansovo-ekonomicheskoi deyatel'nosti predpriyatiya / M. Abryutina, A. Grachev. – М. : Delo i Servis, 2000. – 256 s.
7. Efimova O. Finansovyy analiz / O. Efimova. – М. : Buxgalterskii uchet, 1999. – 248 s.
8. Nacional'ne polozhennya (standart) buxgalters'kogo obliku 1 «Zagal'ni vimogi do finansovoi zvitnosti» : zatv. Nakazom Ministerstva finansiv Ukraini vid 07.02.2013 roku № 73 // Buxgalteriya. – 2013. - № 12. – S.11-15.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"